

Országos növényvédelmi előrejelzés a szántóföldi és kertészeti kultúrákban 2025.10.22.

Az elmúlt napok időjárási eseményei nem okoztak meglepetést. A korábbi időszakhoz hasonló hőmérsékletű napokon csupán egy-két alkalommal alakult ki enyhe talaj menti fagy, bár a mélyebb fekvésű területeken $-5-6^{\circ}\text{C}$ -os minimumokat is mérhettünk. A nappali felmelegedés mérsékelt volt hazánk területén ($14-20^{\circ}\text{C}$) a néhol napsütéses néhol borongós órák alatt. A csapadékhiány folytatódott országszerte, számottevő mennyiség továbbra sem hullott (1-5 mm), melynek következményei a szántóföldi és kertészeti kultúrákban is tapasztalhatóak. A következő napok előrejelzései a felmelegedés majd újabb lehülés mellett biztatóak, mert a több napra jósolt esőzések létfontosságúak lennének a szántóföldi növényeinknek.

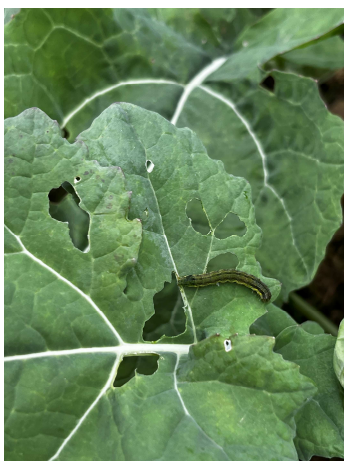
Az őszi kalászosok vetési munkálatai megkésett ütemben, jelenleg is zajlanak, különösen az alföldi területeken. A talaj szárazság miatt gyenge minőségben megmunkált rögös, poros talajokból a csapadék érkezéséig sajnos nem számíthatunk optimális kelésre, fejlődésre. A már elvetett gabona állományokban a gyomnövények kelése korlátozott volt, ugyanakkor a bemosó csapadék hiánya miatt a preemergens kezelések nem megfelelő hatása is valószínűsíthető.

Azokon a területeken ahol az őszi gabonák még most kerülnek a földbe, a kelés előtti **preemergens kezelések tervezése** mindenképp javasolt. Ezt a táblák esetleges gyomfertőzöttsége (pl. magról kelő egyszikűek) és a várható esők is indokolják.

Az őszi gabonákkal gyakran együtt kelő nagy széltippan, olasz perje, vékony egércsenkesz, parlagi ecsetpázsit stb. már az ősz és az enyhe téli napok folyamán is olyan mértékű borítottságot érhetnek el az állományokban, hogy az később, egy tavaszi gyomirtással már kevésbé orvosolható, ezért a kezelésekkal ne késlekedjünk!

A soroló, 1-3 leveles őszi gabonákban (őszi búza, őszi árpa) kórokozók fellépését egyelőre nem tapasztaltuk, de ennek esélye az esős napokkal növekedni fog. Észlelési szinten figyelhetők meg a **levéltetvek** egyes egyedei a kikelt állományokban, azonban a száraz, időnként hűvös időjárás kedvezőtlen számukra is. Egy-egy táblán a **kabócák** nagyobb egyedszáma, illetve a **gabonafutrinka** lárvák rágása a frissen kikelt kalászosokban, több alföldi területen jellemző.

A tartós csapadékhiány a repce állományokon is nyomot hagyott. Az aszályos területeken aggasztó a növények visszamaradott fejlettsége, egyenlőtlen táblán belüli eloszlása. Ezeken a gyengébb állományokon a **nagy repcebolha** károsítása folyamatos és a **repcedarázs** álhernyója is károsít góciókban. A kisebb-nagyobb lehúlések ellenére a fejlettebb állományok sem lélegezhetnek fel, mert egyes táblarészekben a **káposztalepke** és a különböző **bagolylepke-fajok fejlett hernyói** (L4-L5) okoznak látványos rágás kárt (6-8 db fejlett lárva/m²) (1. fotó).

1. fotó: Repcén károsító bagolylepke-faj kifejlett lárvája

A szárazság ugyan mindenütt kitartott, de a **repce peronoszpóra** és legfőképp a **fómás betegség** számára bőven elegendőek voltak az éjszakai, hajnali páralecsapódások, melynek eredménye a betegségek folyamatos terjedése lett. A fejlettebb (4-6 leveles) növények alsó levelei már közepes mértékben fertőződtek, amely gombaölőszeres (regulátoros) kezelés hiányában várhatóan tovább erősödik (2. fotó).

2. fotó: Fokozódó fómás betegség repce levelén

A táblákat a száraz időjárás ellenére továbbra is érdemes szemlézni a **káposzta gyökérgolyva** fellépésének tisztázása céljából. A betegség ellen gombaölőszerrel már nem tudunk hatékonyan védekezni de P és B tartalmú lombtrágyák kijuttatásával mérsékelhetjük a betegség következményeit, javíthatjuk a beteg növények telelési esélyeit.

A **mezei pocok** felszaporodásának és károsításának is kedvez az időszak. A ruderalis területek valamint a lucerna mellett megkezdődött a repce állományokban történő betelepedés is (3. fotó). A védekezéseket itt is célszerű megkezdeni a kártételi küszöbérték elérése esetén (1-3 db lakott járat/100 m²).

3. fotó: Mezei pocok erős fertőzése ruderalis területen (Fotó: Pintér Imre)

KERTÉSZETI KULTÚRÁK

A lombhullás mindenütt erősödött, a korábban említett csonthéjasok, héjasok mellé mostanra betársult a körte is a nagyarányú lombvesztésével. A nagyobb mértékben elterjedt termesztett gyümölcsfajok közül az alma még tartja magát, főleg a rendszeresen védett, gondozott kertekben. A dunántúli területeken (ahol kisebb mértékű volt a hőmérséklet csökkenés), a szőlő lombhullása lassú ütemben folytatódott, nem úgy mint egyes alföldi területeken ahol az éjszakai lehűlés hatására egységesen elbarnult, lefagyott a lomb (4. fotó).

4. fotó: Október második dekádjában fagy következtében elbarnult szőlőlomb
(Fotó: Pintér Imre, Jász-Nagykun Szolnok Vármegye)

Így tehát a **le mosó permetezések** a következő időszakban is folytathatók még, bár az erőteljes mértékben lombja vesztett fák, tőkék esetében és tartósan negatív tartományú hőmérséklet fellépésekor már jobb a tavaszi időszakra halasztani.

A körte károsítói közül az idei évben az április-májusban fokozottabban megjelenő **körte varasodást és erwíniás betegséget** célszerű kiemelni.

A körte varasodás annyiban különbözik az almafa varasodástól, hogy a betegséget kiváltó kórokozó nemcsak a fertőzött lehullott levelekben telel át (ivaros termőtesttel, pszeudotéciummal) hanem a fertőzött vesszőkön ivartalan formában is. Sőt ez utóbbi telelési forma annyival jelentősebb, hogy a konídium tönkökön képződő ivartalan spórák, konídiumok, tavasszal már akár rügypattanás előtt is képződhetnek. Vagyis a kórokozó ily módon korán fertőzhet, jóval korábban mint az ivaros áttelelési forma. Az erwíniás betegséget okozó baktérium számára is kedvező feltételek álltak rendelkezésre a virágzás időszakában, így aztán gyakoriak voltak a virág, hajtás és később a gyümölcs tünetek is a csapadékosabb tájakon. Ennek maradványait most is láthatjuk a többé-kevésbé csupasz fákön (most igazán feltűnő), ugyanis ezek a fertőzött termések a fán mumifikálódnak, fennmaradnak (5. fotó). A fertőzés természetesen nemcsak a gyümölcsöt érintheti, hanem a hajtást, a vesszőt illetve az ágakat is, amelyek rákos sebeiben telel át nagy sikerrel a kórokozó. Amennyiben még az idei szezonban lemosó permetezésben gondolkodunk, ezekben az esetekben bő lé mennyiséggel használjuk a réz tartalmú készítményeket, de előtte a fertőzött növényrészeket távolítsuk el! Nagyon fontos, hogy az erwíniás betegséggel fertőzött, levágott vesszőket, ágakat még aprítás után sem javasolt komposztálni, mert a komposztálás során nem biztosítható hosszú időn keresztül, kiegyenlítően az elpusztulásukhoz szükséges hő. Amennyiben lehetőségünk van

rá, e növényrészeket a fa környezetéből mindenképp távolítsuk el és inkább égetéssel semmisítsük meg!

5. fotó: Erwíniás betegség következtében mumifikálódott termés körtefán

Szőlőben lassan a **fitoplazmás betegség** felderítésének a végéhez érkezünk. A lomb természetes színeződése és pl. az edénnyaláb betegségek tüneteinek erősödése már így is nehezíti a tünetek felismerését. Megkezdődött a hatóság által eddig felderített, megjelölt tőkék kivágása. A beteg növények kihúzásakor elengedhetetlen a gyökérmaradványok eltávolítása, hogy ezzel is megakadályozzuk a fitoplazmás növény tavaszi újrachajtását. Az eltávolított tőkék helyére –ellentétben számos, téves szakmai állásponttal- újra telepíthető szőlő, ugyanis a fitoplazmás betegség talajon és gyökéren keresztül nem képes fertőzni, terjedni!

Amennyiben a kivágott szőlő tőke nem csak fitoplazmával hanem pl. **edénnyaláb betegséggel** (ESCA) is fertőzött volt (idei évben ez gyakori tünet együttes!), célszerű várni az újratelepítéssel. Ha mégis telepítés mellett döntünk, segíthet ha a talajt valamilyen hiperparazita gombát tartalmazó készítménnyel kezeljük (Trichoderma-fajok), mely a gyökérmaradványokkal is terjedni képes kórokozókat gyérítheti. Ezeket a kezeléseket +4 °C vagy afeletti hőmérsékleten még elvégezhetjük, oly módon hogy a kipermetezett készítményt mihamarabb forgassuk be a talajba.

Tűh Annamária
Magyar Növényvédő Mérnöki és
Növényorvosi Kamara

Az előrejelzés a Borsod –Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom és Zala vármegyei Növényorvosi Kamarák szakembereinek megfigyelései alapján készült.